

Vrees (voor God) is een goede raadgever over wijsheid en gezond verstand

Einde

Lees wat voorafgaat:

Over de ongewone combinatie van *'godvrezend zijn'* en *'zich veilig weten'*.

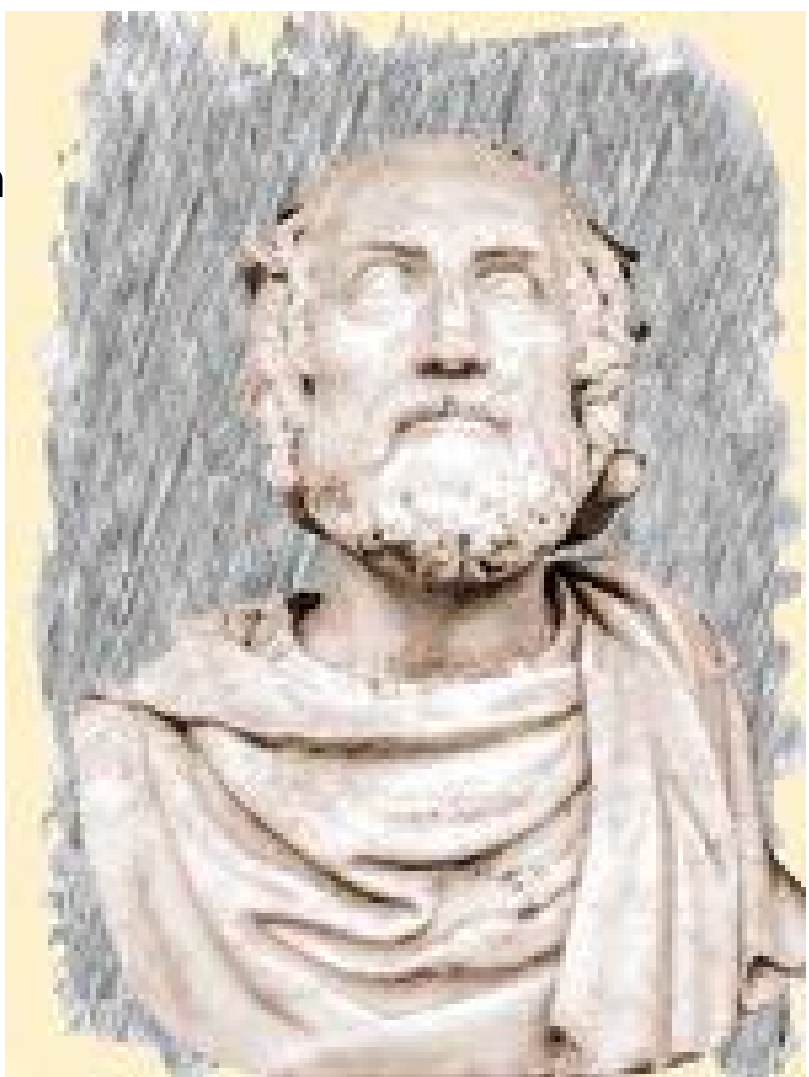

[Bekijk je liever de video?](#) (7')

angst is een slechte raadgever

"Angst is een slechte raadgever". Die volkswijsheid wordt in de Bijbel vaak bevestigd - 365 maal volgens sommigen,

of één keer voor elke dag van het jaar. Want heel vaak lezen we "*Vrees niet!*" Maar dan gaat het over vrees voor wat anderen ons kunnen aandoen, voor armoede en moeilijke

levensomstandigheden, voor de onzekere toekomst in deze coronatijd... *Vrees voor God* wordt daarentegen in de Bijbel positief gewaardeerd en aangeprezen als een eigenschap die leidt tot wijsheid.

Maar heb je wel nood aan wijsheid? Want dat woord wordt in het gewone taalgebruik niet gebruikt. Het klinkt plechtig of zelfs archaisch, en roept het beeld op van **de Griekse wijsgeer**. En zo wordt je op het verkeerde been gezet, en lijkt de Bijbel een boek voor theologen - een boek dat verstaat van het echte leven en irrelevant is voor het merendeel van de mensen.

die woorden bevatten niet direct een morele component

We beschikken niet altijd over neutrale eigentijdse woorden om onze gedachten omtrent het geloof te vertolken, en dat geldt ook voor het begrip *wijsheid*. Je hebt synoniemen zoals *intelligentie*, *competentie* en *bekwaamheid*, maar die woorden zijn te eng. Want zij horen vooral thuis in de onderwijssector en op de arbeidsmarkt. Ze betreffen het intellect en de prestaties, en bevatten niet direct een morele component. Daarvoor hebben we aparte woorden zoals integriteit of betrouwbaarheid.

Wanneer christelijke noties uit het collectieve bewustzijn verdwijnen, wordt dit soms als een gemis ervaren, en dan moeten die noties heruitgevonden worden. Organisaties hebben niet enkel nood aan een missie, maar ook aan waarden. Er moet een integriteitsbeleid worden ontwikkeld met een deontologische code, en soms treden klokkenluiders op als seculiere profeten. Maar vaak wordt selectief omgegaan met die morele waarden. Ze zijn vooral welkom wanneer een organisatie zelf benadeeld wordt door immoreel gedrag en corruptie, maar verschuiven naar de achtergrond wanneer zij winstmaximalisatie in de weg staan. De wijsheid die in de Bijbel aangeprezen wordt, is geen dienaar van het eigenbelang, en de profeet stond niet ten dienste van de Joodse koning.

het begrip "*gezond verstand*" kan ons helpen

Die wijsheid gaat niet enkel over de theorie, maar vooral over de praktijk. Ze vereist onkreukbaarheid, en impliceert het kennen en respecteren van allerlei grenzen. Het eigendomsrecht van anderen bijvoorbeeld, en **de sabbatsrust die zelfs gold voor de**

lastdieren en voor landbouwgrond. Wijsheid heeft inderdaad betrekking op alle aspecten van het leven en ze beoogt ook duurzaamheid.

De eigentijdse synoniemen zoals *intelligentie*, *competentie* en *bekwaamheid* brengen ons niet veel verder, maar het begrip "*gezond verstand*" kan ons wel helpen. Want dat houdt verband met het gewone leven en is niet beperkt tot mensen met een diploma. Het benadrukt niet de theorie, maar de praktijk: het vermogen om evenwichtige en correcte beslissingen te nemen, gebaseerd op rationele kennis, intuïtie, morele waarden en emotionele intelligentie zoals medeleven. Die holistische benadering van het leven is kenmerkend voor de Bijbelse

wijsheid.

Maar wat heeft *godvrezend* hiermee te maken?

respect voor de Grote Baas

Een werknemer die respect heeft voor zijn baas, en weet dat die hoge eisen stelt en niet met zich laat sollen, zal daar voortdurend rekening mee houden. Hij informeert zich en doet kennis op - *levenslang leren* is hem niet vreemd. Hij levert werk van goede kwaliteit, houdt zich aan de werktijd en aan de afspraken, gedraagt zich correct tegenover collega's en klanten, ... En wanneer iets onduidelijk is, overlegt hij met zijn baas en vraagt hij bijkomende instructies. Hij doet dat niet alleen omdat het moet, ook vanuit een innerlijke motivatie. Want het werk geeft hem voldoening, en hij is fier op zijn bedrijf. Hij weet echter ook dat hij verantwoording moet afleggen wanneer het fout gaat. Aanvankelijk bezorgt die setting misschien wat stress, maar eens vertrouwd met die werkomgeving en met de regels is er gemoedsrust, want hij voelt zich veilig en gewaardeerd.

Veel teksten uit het Oude Testament onderstrepen hoe belangrijk respect voor de Grote Baas is. En in het boek Spreuken wordt vrees voor God meermaals vermeld als hét fundament voor het bekomen van kennis en wijsheid. **Wie God beschouwt als de Grote Baas** probeert te doen wat Hem belieft, en hij kan zich onafhankelijker opstellen tegenover de vele *kleine bazen* waarmee hij in zijn leven te maken krijgt. Dat ontzag voor God helpt om je gedacht te zeggen, te weerstaan aan foute druk en, wanneer dat nodig is, in te gaan tegen het politiek correcte denken.

De vrees voor de Heer is het begin van de kennis; wijsheid en discipline worden door de dwazen verworpen. (Spreuken 1:7 WV)

Het begin van de wijsheid is de vrees voor Jahwe, de Hoogheilige kennen is inzicht. (Spreuken 9:10 WV)

Alle hoge functionarissen van de koning die in de Koningspoort waren, vielen telkens voor Haman op de knieën en bogen zich voor hem neer, want zo had de koning het geboden. Alleen Mordechai knielde of boog nooit voor hem. (Ester 3:2 NBV)

het motiveert je ook om geregeld stil te worden

Het boek Spreuken **concretiseert Gods geboden in honderd-en-één verschillende situaties van het dagelijkse leven.** Menswaardige arbeidsomstandigheden, eerlijke handel, gezonde huwelijks- en familiale relaties, de verhouding tussen arm en rijk, regeling van geschillen... vaak maakt het een wereld van verschil of we in dit alles ons eigenbelang zoeken of voor de Grote Baas werken - anders gezegd: godvrezend zijn.

Omdat zij de kennis hebben verworpen en de vrees voor de Heer niet hebben verkozen, omdat zij niet wilden weten van mijn raadgevingen en al mijn vermaningen hebben verworpen, daarom zullen ze de vruchten eten van hun gedrag en hun bekomst krijgen van hun plannen.
(Spreuken 1:29 - 31 WV)

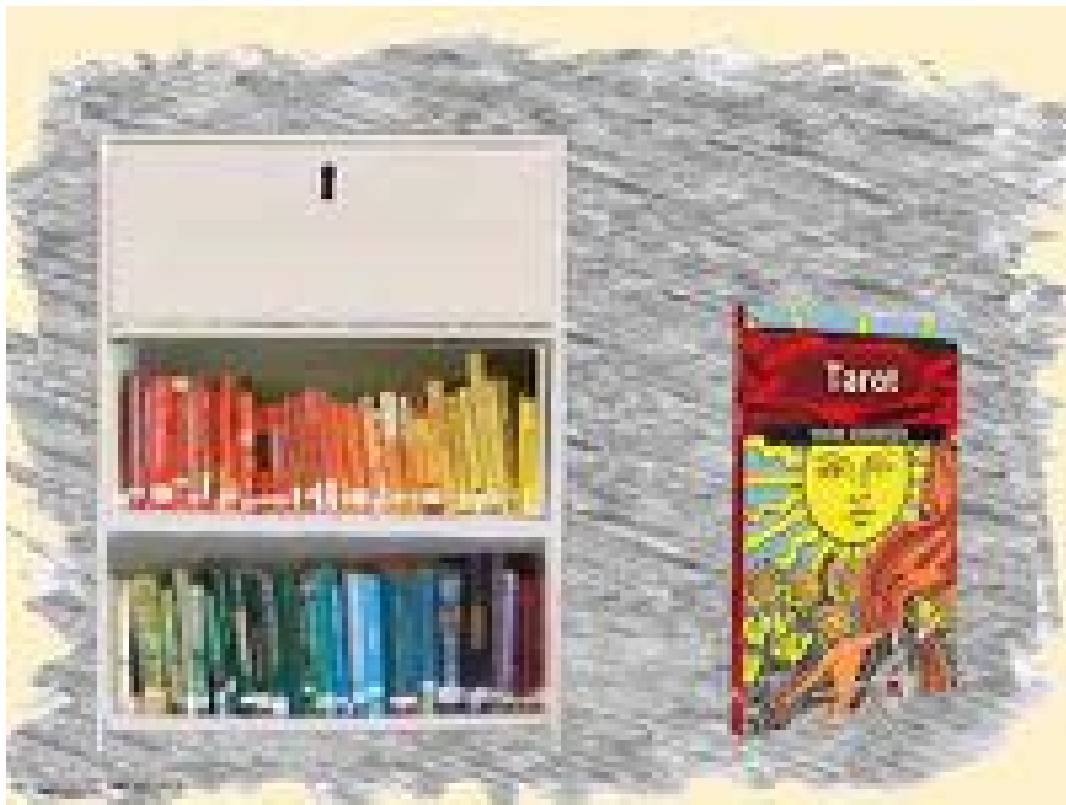
Hoewel we veel spreuken zomaar kunnen overplaatsen naar onze tijd, blijven we vaak *op onze honger zitten*. Want die spreuken werden bijna 3000 jaar geleden opgeschreven in een nomadische, en later agrarische samenleving. De context waarin we leven is nu helemaal anders en we moeten op zoek gaan naar antwoorden op nieuwe vragen. Je hebt *wijsheid* nodig om te weten hoe je algemeen geformuleerde principes zoals *de Tien Geboden* moet toepassen in de hoogtechnologische geglobaliseerde wereld. Een juist godsbeeld en het kennen en het accepteren van Gods basisregels zijn belangrijk om die wijsheid te verkrijgen. Een (gezonde) *vrees voor God* - ontzag voor de Grote Baas - is daarbij een essentiële sleutel. Want het vormt een sterke drijfveer om zich te informeren en Gods algemene richtlijnen te leren kennen - om *levenslang te leren*. Het motiveert je ook om geregeld stil te worden en Gods advies in te winnen wanneer de situatie onduidelijk is.

boeken die we best onderaan klasseren

Wat weten we nog meer over die wijsheid? We onderscheiden in de Bijbel drie soorten wijsheid en we kunnen ons dat voorstellen als **een boekenkast met drie schappen**. Het bovenste vak zit op slot. We beginnen dus onderaan.

Jakobus was leidinggevend bij de eerste christenen in Jeruzalem. In die kerk waren er mensen die het goed konden uitleggen, maar beheerst werden door jaloezie en egoïsme, en hoog van de toren blaasden. Over hen schreef hij:

Dat soort wijsheid komt niet van boven; ze is aards, ongeestelijk, demonisch. (Jakobus 3:15 NBV)

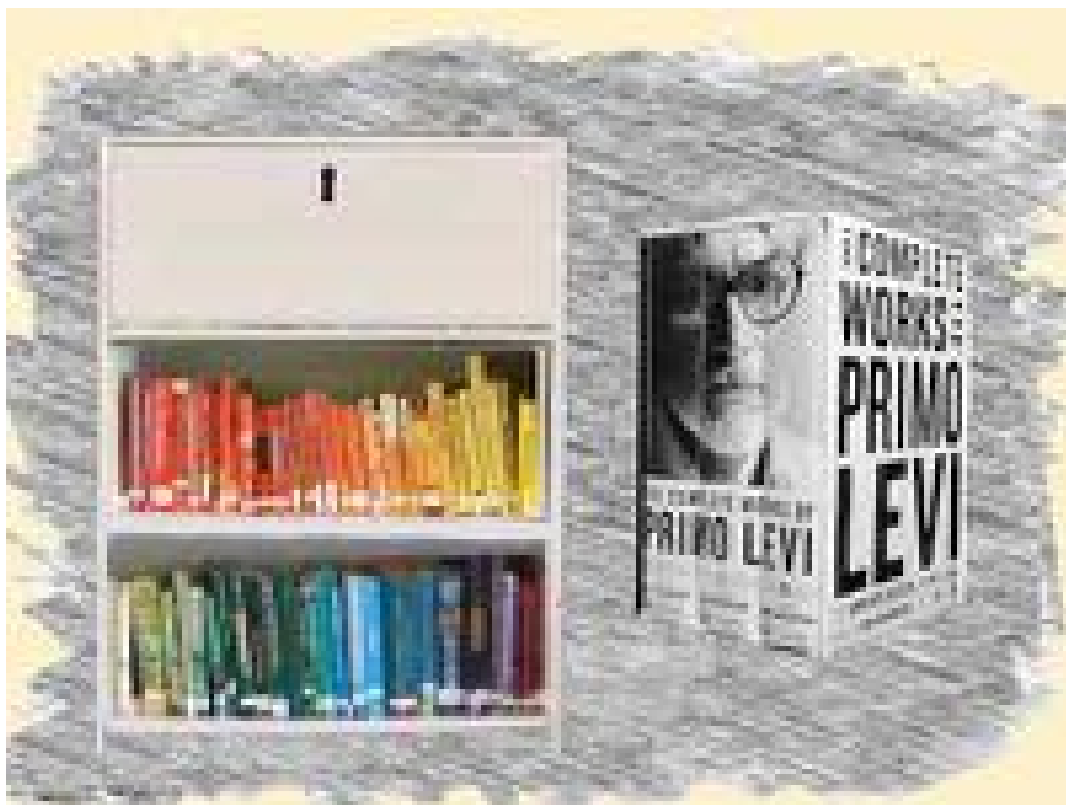

Samen met Jakobus plaatsen we op het onderste schap van het boekrek de destructieve boeken. Sommige daarvan worden misschien voorgesteld als wijsheid, maar vanuit Gods perspectief zijn ze *aards, ongeestelijk of*

demonisch. *Aards* is materialistisch, kortzichtig, zonder eeuwigheidsperspectief. *Ongeestelijk* gaat verder en wijst op een achterliggende ideologie die ingaat tegen God. *Demonisch* betreft onder meer occulte wijsheid die ronduit kwaadaardig is, maar ook de vele extreme websites die oproepen tot haat, of fake berichten verspreiden.

Wie God vreest - wie inzicht heeft in de s erieux van zijn boodschap - zal in hoge mate rekening houden met het Bijbelse referentiekader en dat soort boeken en tijdschriften onderaan klasseren, om ze daarna buiten te zetten als *oud papier*. En hij zal kieskeurig zijn wat betreft tv, internet en sociale media.

van nature uit zouden we moeten weten wat goed en kwaad is

Het middelste schap bevat levenswijsheid. De meeste Bijbelse spreuken gaan hierover. Ze tonen hoe Gods wetten in het dagelijkse leven worden toegepast. Die spreuken zijn deels opgesteld door Salomo, maar hij heeft ook oudere Egyptische spreuken opgenomen. Van nature uit kan een mens weten wat goed en kwaad is, en dat blijkt ook uit volkswijsheid en citaten in allerlei culturen. Die inzichten plaatsen we op de middelste boekenplank binnen handbereik, samen met veel boeken uit de canon van de wereldliteratuur.

Toch is die levenswijsheid geen evidentie. Kijk maar naar het succes van sommige politieke leiders die manifest elke vorm van wijsheid missen, en in alles tonen *hoe het niet moet*. Het is bedroevend dat ook veel christenen zo'n leiders op handen dragen. Nieuw is dat niet, want ook Jakobus' kritiek op die aardse, ongeestelijke en demonische wijsheid was gericht aan christenen, en niet aan buitenstaanders.

wie geen ontzag heeft voor God stelt de foute vragen

Maar de levenswijsheid van het tweede schap volstaat niet. Die kennis kan mensen zelfs sterken in hun overtuiging dat ze God niet nodig hebben. Wat staat er dan op het bovenste schap? Daar vind je - zoals Jakobus zegt - *de wijsheid die van boven komt*. Die wijsheid gaat vooral over de relatie tussen God en mens. Hoe kunnen we Hem ontmoeten? Hoe kunnen wij Hem van dienst zijn? Wat is onze eeuwige bestemming? Het antwoord op die vragen kan niet gevonden worden in de mensenwereld en vereist dus dat we *out of the box* denken. Je moet je beperkingen erkennen en bereid zijn zaken te aanvaarden die je begrip te boven gaat.

Die boeken zitten achter een gesloten deur, en de sleutel is respect voor God. Dat is de basishouding die toelaat om die wijsheid te ontvangen. Want wie geen ontzag heeft voor God, stelt de foute vragen. Als hij al interesse heeft, wil hij weten wat het geloof hém opbrengt - wat God hém

kan geven. Hij stelt zichzelf centraal en erkent God dus niet als God. Hij wordt niet *van boven* geïnspireerd, en de geopende Bijbel blijft een gesloten boek, want het door God beoogde doel - de relatie tussen God en mens - wordt niet bereikt.

Ik zal me beslist niet door jullie laten raadplegen!

Niet alleen Jakobus, ook de oudtestamentische profeten zagen dat de houding van hun publiek het soms onmogelijk maakte om *wijsheid van boven* te ontvangen.

"Ik zal me beslist niet door jullie laten raadplegen! (Ezechiël 20:3 NBV)" was Jahwehs boodschap aan zij die wel nieuwsgierig waren naar wat de profeet te zeggen had, maar er niet naar handelden. Wie ontzag heeft voor God zal door Hem onderwezen worden. En dat ontzag helpt niet enkel om die wijsheid te leren kennen, maar vooral ook om ze toe te passen. Want het authentiek geloof geeft moed en veerkracht.

I have known a lot of people who asked for advice, very few who accepted it and no one to follow it. Nevertheless, I will give you one. John Steinbeck

Jezus was terughoudend om de diepere waarheden zomaar rond te strooien. Doe je dat wél, dan krijg je mensen die dankzij een goed geheugen *niet doorleefde waarheden* reproduceren. Het taalgebruik is religieus, maar waar het echt om gaat is dan afwezig. Het is dat

soort religie dat een afkeer opwekt.

Jezus zette de deur naar *de wijsheid van boven* dus niet zomaar open. Hij verpakte zijn onderwijs in gelijkenissen, die Hij door middel van extra uitleg begrijpelijk maakte voor wie écht geïnteresseerd was. Met de parabel van de schat, verborgen in een veld, illustreerde Hij dat die rijkdom aan het oog onttrokken is en dat men bereid moet zijn alles op te geven om die schat te vinden.

Wie interesse heeft in *wijsheid van boven* kan niet zonder Jezus. Naar eigen zeggen is Jezus *de weg, de waarheid en het leven*, en die grote woorden werden bevestigd door zijn buitengewoon wonderlijke daden. Je moet Hem dus leren kennen, en om te voorkomen dat je een beeld vormt naar eigen fantasie, raadpleeg je historische bronnen. Je moet je verdiepen in de Bijbel, en de artikelen op deze website illustreren dat Jezus wijze dingen te zeggen heeft over elk aspect van het leven.

voor een biografie is dat erg ongewoon

Wie de evangelies leest merkt dat er onevenredig veel aandacht wordt besteed aan Jezus' levenseinde, verrijzenis en terugkeer naar de Vader: ongeveer één derde betreft die laatste weken. Voor een biografie is dit ongewoon, temeer omdat Johannes zijn evangelie besluit met de vaststelling dat Jezus veel meer gedaan heeft, en dat het onbegonnen werk was om dat allemaal op te schrijven. Waarom dan zoveel aandacht voor die pijnlijke

episode?

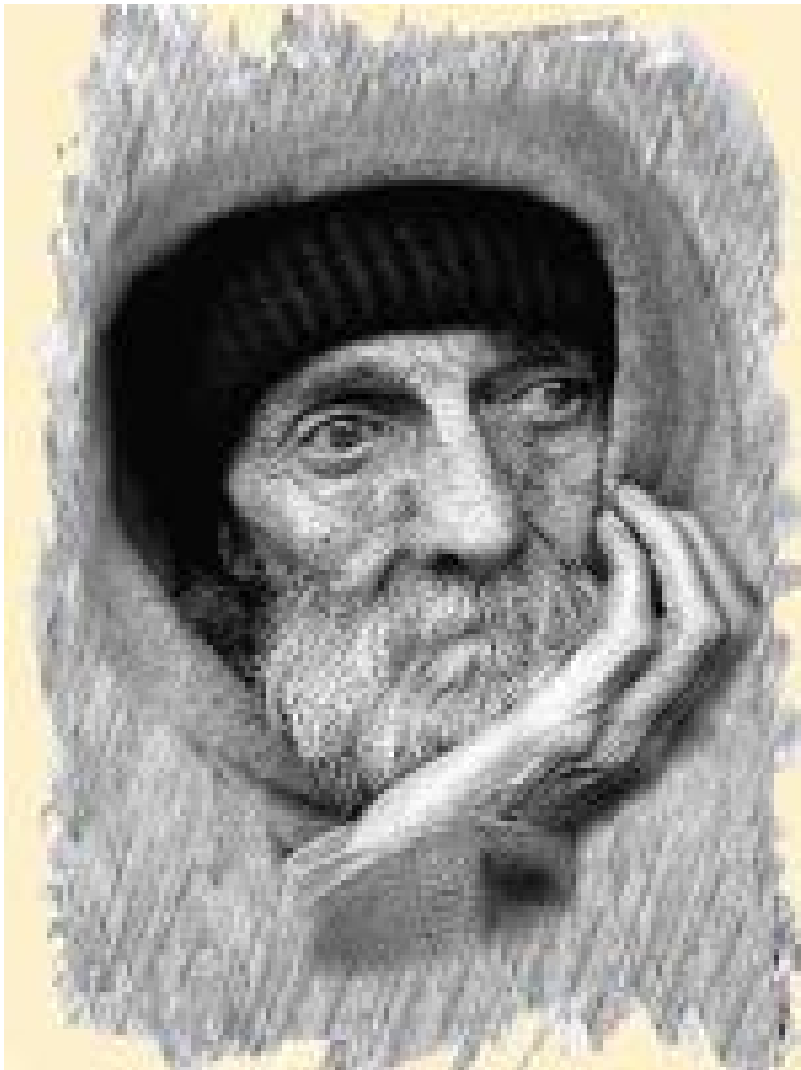
Paulus geeft ons het antwoord, want hij legt uit dat juist die kruisdood blijk geeft van Gods bijzondere wijsheid. Hij beseft ook wel dat de wereld dit onzinnig vindt: hoe kan een mens gebaat zijn bij een God die als misdadiger gedood werd? Wat een afgang! Maar die kruisdood was de prijs die God betaalde om de mens te bevrijden van zijn schuld. En hier leggen we best opnieuw de link met het thema van dit artikel: ontzag voor God is de sleutel om de *wijsheid van boven* te begrijpen. Wie de zuiverheid en strengheid van God niet ziet, zal de kruisdood niet naar waarde schatten. Want hij ziet het contrast niet tussen God en mens, en begrijpt niet hoe noodzakelijk die reiniging wel is indien men contact tot stand wil brengen.

[Lees ook "De dader, het slachtoffer en de vriend - over de betekenis van de kruisdood"](#)

Waar blijven dan de grote denkers, de godsdienstige leiders en de beroemde redenaars van deze tijd? Heeft God niet alle wijsheid van deze wereld als dwaasheid aan de kaak gesteld? In zijn grote wijsheid wist God dat de wereld Hem door haar eigen wijsheid niet kan vinden en besloot Hij die mensen te redden die de 'onzinnige boodschap' geloven dat Christus voor hen aan het kruis is gestorven. (1 Korinthiërs 1:20 - 21 HTB)

twee andere wijsheidsboeken

Het boek Spreuken helpt ons om wijs te worden, maar dat boek wordt aangevuld met twee andere wijsheidsboeken: **Prediker** illustreert hoe rijkdom bij sommigen leidt tot het verlies van wijsheid, **Job** leert dat ellende juist kan helpen om die wijsheid te vinden.

Afbeelding Leroy Skalstad - Pixabay

Prediker beschrijft Salomo - het toonbeeld van de wijsheid - die zijn geniale kennis en inzicht aanvankelijk goed gebruikte. Maar wijsheid bezit je niet *eens en voor altijd*. Salomo kwam onder druk te staan door zijn verlangen om zijn vele buitenlandse vrouwen te plezieren, en zijn

politieke macht en luxueuze levensstijl verder uit te bouwen. Hij moest kiezen tussen eigenbelang en het welzijn van zijn onderdanen, en koos voor het eerste. Hij raadde zijn onderdanen nog aan om God te vrezen, maar dat gold niet meer voor hemzelf... Het vervolg kan je

raden: Salomo werd levensmoe en vond alles maar zinloos, want dat krijg je wanneer gedrag contrasteert met overtuiging.

[Lees ook "Salomo en 'the golden sixties'"](#)

Ook Job is een wijs en godvrezend man, maar dat is geen garantie voor succes. Anders dan Salomo raakt hij door rampspoed en ziekte alles kwijt. Hij komt op straat terecht en krijgt dan vrienden op bezoek die hem de les lezen. Ze hebben prachtige inzichten en kunnen het goed uitleggen, maar ze doen dat op het foute moment en tegenover de verkeerde persoon. Ze hebben niet begrepen dat wijsheid vooral bescheiden is, en diepe inzichten combineert met een goed gevoel voor timing.

Op aarde is er geen tweede zoals hij; onberispelijk, rechtschapen, hij vreest God en houdt zich ver van het kwaad. (Job 1:8 WV)

Job raakt alles kwijt en hij klaagt zijn nood bij God: hij neemt geen blad voor de mond en er vallen harde woorden die doen denken aan de verwijten van Etienne Vermeersch. Maar dan ziet Job God in zijn grootheid, en die nieuwe godsvisie beeindigt alle tegenspraak. Het leven krijgt een nieuwe kleur en opent de weg naar een diepgaand herstel.

Om te besluiten, nu je alles hebt gehoord: vrees God en onderhoud zijn geboden; daar komt voor een mens alles op aan. (Prediker 12:13 WV)

C.S. Van Audenard

augustus 2020

Begin